

Malisiewicz-Gasior gegn Póllandi

Dómur frá 6. apríl 2006

Mál nr. 43797/98

10. gr. Tjáningarfrelsi

Meiðyrði. Stjórnámálamenn.

1. Málsatvik

Kærandi, Izabela Malisiewicz-Gasior er pólskur ríkisborgari (f. 1950) og býr í Lodz í Póllandi. Hún er danshöfundur og bauð sig fram í þingkosningum í Póllandi árið 1993.

Þann 10. júní 1992 kærði Andrzej Kern, þáverandi þingmaður í neðri deild pólska þingsins, kæranda til saksóknarans í Lodz. Hélt Kern því fram að kærandi hefði rænt 17 ára gamalli dóttur sinni, M.K. Kærandi hélt því hins vegar fram að M.K. hefði hlaupist á brott með unnusta sínum til langs tíma (syni kæranda), sem hún giftist í kjölfarið. Saksóknarinn hlutaðist til um að húsleit var gerð á heimili kæranda í því skyni að leita M.K. og fíkniefna auk þess sem heimiluð var hlerun á síma kæranda. Við húsleit 11. júní 1992 fundust hvorki M.K. né fíkniefni. Kærandi var engu síður handtekin vegna gruns um mannrán og sætti gæsluvarðhaldi í nokkra daga á geðdeild fangelsissjúkrahúss. Ásakanir um að hún hefði framið mannrán fengu mikla umfjöllun í pólskum fjölmiðlum.

Fallist var á beiðni kæranda um að öðrum saksóknara, sem starfaði utan umdæmis Lodz, yrði falin rannsókn málsins. Hinn 16. september 1992 vísaði saksóknari frá kærnum á hendur kæranda, þar sem hann taldi ásakanir um mannrán tilhæfulausar.

Árið 1993 ákvað kærandi að bjóða sig fram í þingkosningum í landinu. Í kosningabaráttunni skrifaði hún tvær greinar í vikublaðið Angora, sem voru birtar í ágúst og september 1993. Í greinum sínum sakaði kærandi þingmanninn Kern um að hafa misbeitt valdi sínu með því að hafa fyrirskipað handtöku hennar og vistun á geðdeild sem og símhlerun og leit á heimili hennar. Einnig fjölluðu greinar kæranda um væntanleg störf hennar í efri deild pólska þingsins næði hún kjöri. Fjallað var um yfirlýsingar kæranda í blaðagreinunum í útvarpi og sjónvarpi.

Hinn 27. september 1993 höfðaði Kern meiðyrðamál á hendur kæranda, vegna ærumeiðinga á grundvelli 2. mgr. 178. gr. pólsku hegningarlaganna. Var kærandi sakfelld vegna ærumeiðandi og ósannra ummæla um Kern. Dómurinn leit sérstaklega til þess að kærandi hefði viðhaft ummælin vegna eigin hagsmuna en ekki almannahagsmuna. Kærandi áfrýjaði málinu. Áfrýjunardómstóll staðfesti sakfellingu kæranda en lækkaði refsinguna úr 18 mánaða skilorðsbundnu fangelsi í eitt ár. Áfrýjunardómstóll féllst á að kærandi hefði án efa getað talið að ákærvaldið hefði farið út fyrir verksvið sitt. Kærandi var dæmd til að greiða kostnað af birtingu dómsins í einu dagblaða landsins og af birtingu á afsökunarbeiðni í vikublaðinu Angora. Kærandi var einnig dæmd til greiðslu sakarkostnaðar.

Í kjölfarið komst umboðsmaður pólska þingsins að þeirri niðurstöðu að saksóknarar í Lodz hefðu brotið í bága við lög við rannsókn á meintum brotum kæranda og að dómstólar hefðu ekki litið til mikilvægra sönnunargagna sem studdu málatilbúnað kæranda.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi taldi að sakfelling vegna ærumeiðandi ummæla bryti í bága við tjáningarfrelsi sitt og þar með 10. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Dómstóllinn benti á að ummælin um Kern hefðu verið birt á tíma þar sem kærandi háði kosningabaráttu sem frambjóðandi til þings. Þær hefðu einnig fjallað um pólitíska sannfæringu hennar og möguleg störf hennar sem þingmanns á pólska þinginu. Að auki hefðu ummælin verið byggð á persónulegri reynslu kæranda af Kern, þ.e. kærnu hans þar sem farið var fram á opinbera rannsókn á hendur kæranda og þeim atvikum sem fylgdu í kjölfarið. Þá var bent á gögn og álit sem bentu til þess

að saksóknarar hefðu brotið lög við rannsóknina og rannsóknin hefði verið látin niður falla þegar nýr saksóknari tók við málinu. Taldi dómstóllinn því að yfirlýsingar kæranda um misbeitingu valds hefðu ekki verið tilefnislausar og persónulegar árásir heldur þáttur í pólitískri umræðu. Þótt sumar yfirlýsingar hefðu verið harðorðar væri þess að gæta að mörk gagnrýni væru rýmri þegar um væri að ræða vel þekktan stjórnámamann. Verulega sterk rök þyrfti til að réttlæta takmarkanir á pólitískri umræðu enda væru slíkar takmarkanir til þess fallnar að hafa almenn áhrif á tjáningarfrelsið landinu.

Dómstóllinn féllst ekki á þann rökstuðning að kærandi hefði viðhaft ummælin vegna eigin hagsmuna, enda hefði umfjöllunarefni umræddra greina varðað almannahagsmuni. Dómstóllinn benti einnig á að innanlandsdómstólar hefðu ekki tekið tillit til þess að Kern þyrfti sem stjórnálamaður að þola meiri gagnrýni en ella. Þar af leiðandi taldi dómstóllinn að ekki hefði verið tekið tillit til mikilvægis frjálsrar pólitískrar umræðu í lýðræðislegu samfélagi þar sem um frjálsar kosningar væri að ræða.

Að lokum taldi dómstóllinn að ærumeiðingar, um stjórnámamann á hápunkti pólitískrar umræðu, réttlættu ekki fangelsisrefsingu. Sakfelling kæranda, vegna ummæla sem lutu að misbeitingu valds og sett voru fram í fjölmiðlum í miðri kosningabaráttu, hlyti að hafa áhrif í þá átt að draga úr tjáningarfrelsinu í almennri umræðu.

Mannréttindadómstóllinn komst að þeirri niðurstöðu að ekki væri samræmi milli þeirra úrræða sem innanlandsdómstólar hefðu gripið til og þeirra lagalegu markmiða sem stefnt væri að. Yfirvöld hefðu þar af leiðandi ekki gætt jafnvægis milli þeirra hagsmuna sem hér skiptu máli. Talið var að þessar takmarkanir á tjáningarfrelsi kæranda hefðu ekki verið nauðsynlegar í lýðræðislegu þjóðfélagi. Varð það einróma niðurstaða dómstólsins að brotið hefði verið gegn réttindum kæranda samkvæmt 10. gr. sáttmálans.

Kæranda voru dæmdar 5.000 evrur í miskabætur.